

IDŹ DO:

- ▶ Spis treści
- ▶ Przykładowy rozdział

KATALOG KSIĄŻEK:

- ▶ Katalog online
- ▶ Zamów drukowany katalog

CENNIK I INFORMACJE:

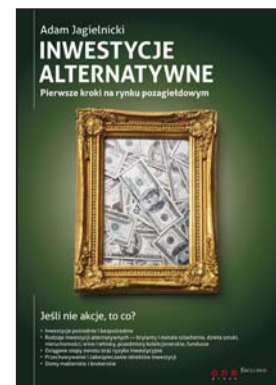
- ▶ Zamów informacje o nowościach
- ▶ Zamów cennik

CZYTELNIA:

- ▶ Fragmenty książek online

INWESTYCJE ALTERNATYWNE. PIERWSZE KROKI NA RYNKU POZAGIEŁDOWYM

Autor: Adam Jagielnicki
ISBN: 978-83-246-2031-9
Format: A5, stron: 192



Jeśli nie akcje, to co?

- Inwestycje pośrednie i bezpośrednie
- Rodzaje inwestycji alternatywnych – brylanty i metale szlachetne, dzieła sztuki, nieruchomości, wino i whisky, przedmioty kolekcjonerskie, fundusze
- Osiągane stopy zwrotu oraz ryzyko inwestycyjne
- Przechowywanie i zabezpieczanie obiektów inwestycji
- Domy maklerskie i brokerskie

Kiedy standard nie wystarcza

Znudziło Cię inwestowanie w tradycyjne produkty bankowe i chciałbyś nauczyć się czegoś nowego? A może obawiasz się kryzysu finansowego i zamrożenia gotówki w papierach wartościowych? W takim razie to świetny moment na wypróbowanie swoich sił na polu alternatywnych form inwestycji.

Opcji manewru w przypadku inwestycji alternatywnych jest znacznie więcej niż na rynku kapitałowym. Można inwestować samodzielnie lub przez pośredników, osobiście podejmując decyzje albo powierzając je specjalistom. Można przechowywać obiekty inwestycji, a także korzystać z zewnętrznych usług. Można lokować pieniądze w różnych klasach inwestycji alternatywnych, obarczonych zróżnicowanym ryzykiem. Do tego dochodzi jeszcze potrzebna wiedza i doświadczenie. Czy sprawne poruszanie się pośród tak różnych klas inwestycji jest realne? Czy ekspert od rynku nieruchomości ma szansę w dostatecznym stopniu opanować temat inwestowania w antyki lub malarstwo współczesne?

Nim uruchomisz dużą gotówkę, zainwestuj w tę książkę. Pomoże Ci poruszać się pewnie na tym fascynującym rynku.

- Podstawowe informacje oraz charakterystyka inwestycji alternatywnych.
- Opisy różnych klas inwestycji.
- Kompletna droga od kupna, przez przechowywanie, aż do sprzedaży obiektów inwestycji.
- Inwestowanie samodzielne i przy pomocy pośredników.
- Propozycje dla inwestorów bogatych oraz tych ze skromniejszym portfelem.

Do koszyka



Do przechowalni

Nowość

Promocja

Adam Jagielnicki

INWESTYCJE ALTERNATYWNE

Pierwsze kroki na rynku pozagiełdowym



Jeśli nie akcje, to co?

- Inwestycje pośrednie i bezpośrednie
- Rodzaje inwestycji alternatywnych — brylanty i metale szlachetne, dzieła sztuki, nieruchomości, wino i whisky, przedmioty kolekcjonerskie, fundusze
- Osiągane stopy zwrotu oraz ryzyko inwestycyjne
- Przechowywanie i zabezpieczanie obiektów inwestycji
- Domy maklerskie i brokerskie

Spis treści

CZĘŚĆ I WPROWADZENIE

1	Dlaczego inwestycje alternatywne?	9
	Inwestycje pośrednie i bezpośrednie	9
	Dywersyfikacja inwestycji	10
	Korelacja	11
	Podsumowanie	12
2	Rodzaje inwestycji alternatywnych	13
	Możliwości inwestowania	13
	Podsumowanie	18
3	Charakterystyka inwestycji	19
	Wielkość inwestowanego kapitału	19
	Czas trwania inwestycji	20
	Osiągane stopy zwrotu	21
	Ryzyko inwestycyjne	22
	Płynność inwestycji	23
	Koszty obsługi inwestycji	24
	Niezbędna wiedza i doświadczenie	25
	Nakłady pracy i czasu	26
	Podsumowanie	26

CZĘŚĆ II INWESTYCJE BEZPOŚREDNIE

4	Możliwości kupna i sprzedaży	31
	Brylanty i metale szlachetne	31
	Dzieła sztuki, antyki, wino	33
	Numizmatyka i przedmioty kolekcjonerskie	34
	Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami i deweloperzy	35
	Podsumowanie	36
5	Przechowywanie i zabezpieczanie obiektów inwestycji	37
	Kasety, skrytki bankowe	37
	Sejf w domu	40
	Alarmy	41
	Korzystanie z usług firm ochrony mienia	43
	Podsumowanie	44
6	Inwestujemy w metale szlachetne	45
	Wybrane rodzaje metali szlachetnych	45
	Jednostki masy i proporcji	48
	Cechowanie metali szlachetnych	51
	Aksesoria	53
	Notowania	54
	Korelacje	56
	Przyczyny wzrostu kursów	58
	Wpływ dobrej koniunktury i recesji gospodarczej	59
	Podatki od obrotu metalami szlachetnymi	61
	Przewóz metali szlachetnych przez granicę	62
	Podsumowanie	62
7	Diamenty inwestycyjne	65
	Charakterystyka diamentów	65
	Tajemnicze 4c	67
	Wycena diamentów	71
	Zalety i wady inwestycji w diamenty	72
	Czynniki ryzyka	74
	Czym się kierować, inwestując w diamenty?	75
	Inne kamienie szlachetne	76
	Podsumowanie	77

8 Numizmatyka	79
Podział numizmatów	79
Co wpływa na wycenę monet?	84
Akcesoria	88
Literatura	89
Podatki od sprzedaży monet	90
Narodowy Bank Polski	90
Skarbnica Narodowa	91
Oplącalność inwestowania w monety	93
Podsumowanie	95
9 Dzieła sztuki, antyki	97
W co można inwestować?	97
Na co zwracać uwagę, inwestując w dzieła sztuki?	98
Antyki	101
Oplącalność inwestycji w dzieła sztuki i antyki	101
Inwestycja w talent	104
Podsumowanie	105
10 Filatelistyka	107
Charakterystyka obiektów filatelistycznych	107
Co wpływa na wycenę znaczków?	108
Akcesoria	110
Czy to hobby, czy inwestowanie?	111
Podsumowanie	113
11 Nieruchomości	115
Możliwości inwestycyjne w nieruchomościach	115
Czynniki decydujące o oplącalności inwestycji w nieruchomości	124
Oplącalność wynajmu	128
Podatki od nieruchomości	130
Podsumowanie	133
12 Wino, whisky	135
Wino	135
Whisky	139
Podsumowanie	140

13 Przedmioty kolekcjonerskie	143
Zegary i zegarki	143
Stare samochody, motory i konie	144
Pamiątki, autografy i pióra	145
Fotografie, plakaty i pocztówki	146
Dawne papiery wartościowe	147
Książki i komiksy	148
Porcelana i srebra	148
Zabawki	149
Karty sportowe i pamiątki olimpijskie	150
Skrzypce i płyty winylowe	151
Trufle i cygara	152
Podsumowanie	152

CZĘŚĆ III INWESTYCJE POŚREDNIE

14 Inwestycje w surowce	157
Główne surowce inwestycyjne	157
Domy maklerskie i brokerskie	158
Rynek OTC	159
Konta zarządzane przez doradców CTA	167
Podsumowanie	168
15 Fundusze	169
Fundusze hedgingowe	169
Fundusze private equity	173
Fundusze nieruchomości	179
Fundusze funduszy	182
Produkty strukturyzowane	183
Podsumowanie	185
Zakończenie	187

Wielkość inwestowanego kapitału

Inwestycje alternatywne możemy podzielić na dwie grupy: inwestycje dla inwestorów z dużą gotówką i inwestycje dla pozostałych. W inwestycjach pośrednich problem dużego wkładu inwestycyjnego rozwiązało łączenie wpłat wielu inwestorów. Pośrednicy informują inwestorów, jaka jest minimalna kwota wejścia w dany rodzaj inwestycji. Pozwala to od razu zorientować się, czy stać nas na nią.

Inwestycja w surowce przez pośredników nie wymaga dużej gotówki. Przykładowo spółka Amber Gold przy inwestycji w złoto oczekuje minimalnego wkładu w wysokości 1000 zł (zdarza się jednak, że oczekiwania co do kwoty są znacznie większe), spółka Gold Finance — 25 000 zł, a przy inwestycji w diamenty — 50 000 zł. Druga ze spółek jest więc nastawiona na bogatszych inwestorów. Drobną inwestorzy lokowanie w surowce mogą rozpocząć za pośrednictwem brokera z rynku OTC; wystarczy do tego kwota 1000 zł.

Inwestowanie w sztukę możemy rozpocząć już od niewielkich sum, od 500 do 1000 zł. Tyle mogą kosztować prace początkujących artystów. Spółka Stilnovisti przy inwestycjach w pojedyncze obiekty proponuje jednak roczną kwotę w wysokości 3000 zł. Za jej pośrednictwem można też lokować znacznie większe sumy, na przykład w kolekcje, to wydatek 80 000 zł, a w fundusz zamknięty — 400 000 zł. Oprócz inwestycji w sztukę spółka Stilnovisti proponuje inwestycje w wino. Są to jednak rozwiązania dla bogatych inwestorów, z portfelem powyżej 100 000 zł.

Inna spółka, Dom Maklerski NWA1, proponuje z kolei inwestycje w samochody klasyczne i nieruchomości. To także propozycja dla zamożnych inwestorów. Przykładowo rolls-royce'a Phantom'a III z 1938 roku można kupić za 850 000 zł, a inwestycja klubowa w warszawskie nieruchomości mieszkaniowe New World Real Estate to minimalny wydatek w wysokości 100 000 zł.

Inwestycje bezpośrednio zależą wyłącznie od wartości kupowanych obiektów. Zakup drobnych przedmiotów kolekcjonerskich to niewielki wydatek, ale już samodzielne inwestycje w nieruchomości są propozycją tylko dla bogatych.

Czas trwania inwestycji

Zmiana wartości obiektów inwestycji zależy od płynności na danym rynku. Rynki kapitałowe mają większą płynność, dlatego zmiany kursów akcji podlegają tak silnym wahaniom. Rynki inwestycji alternatywnych cechuje mniejsza płynność, rzadziej dokonuje się tu transakcji, czyli obiekty inwestycji nie tak często zmieniają właścicieli, a to powoduje, że ich wartość wolniej się zmienia. Dlatego, z wyjątkiem szczególnych przypadków, inwestycje alternatywne należy traktować jako długoterminowe.

Inwestycje długoterminowe trwają od trzech do dziesięciu lat. Przeciętny czas trwania takiej inwestycji to pięć lat.

A co mają począć „łowcy szczęścia”, czyli spekulanci, którzy są gotowi ponieść wysokie ryzyko, z szansą na duży i szybki zarobek? Też mogą inwestować, na przykład w surowce na rynku OTC. Dzięki dużej dźwigni finansowej, charakterystycznej dla instrumentów pochodnych na surowce, w krótkim czasie można osiągnąć spore zyski lub zanotować straty (rynek OTC został opisany w rozdziale 14.).

Osiągane stopy zwrotu

Osiągane stopy zwrotu z inwestycji alternatywnych są nieco mniejsze niż stopy zwrotu z rynku kapitałowego. Dzieje się tak, ponieważ rynki te są przeważnie mniej podatne na spekulację. Spekulacja jest tym czynnikiem, który potrafi wywołać duże zmiany cen. Inną przyczyną jest brak systematycznych notowań, poza kursami surowców. Tylko notowania surowców znajdują się w ofercie brokerów z rynku OTC; zachowują się podobnie jak notowania akcji z rynku kapitałowego.

Jakim zmianom cen podlegały w ostatnich latach surowce? Przykładowo złoto w ciągu ostatnich pięciu lat zdrożało o 152% (od 03.02.2003 roku do 01.02.2008 roku według indeksu London Gold Fixing). Zmiana trzyletnia to wzrost o 121% (od 02.02.2005 roku do 01.02.2008 roku). Z kolei wartość diamentów rocznie wzrasta od 7 do 12%. W ciągu sześciu lat, od lutego 2003 roku do lutego 2009 roku, brylanty o wielkości od 5 do 6 karatów zdrożały o 161%.

Podobne zwroty można osiągnąć, inwestując w nieruchomości. I tak fundusz nieruchomości o aktywnej strategii inwestycyjnej, realizujący projekty budowlane w Serbii i Czarnogórze, Balkan Reconstruction Infrastructure Financing, w ciągu dwóch lat (od czerwca 2007 do czerwca 2009 roku) przyniósł około 120-procentowy zysk, licząc w euro, czyli około 135%, licząc w złotych. Wynik z inwestycji w złotych jest większy ze względu na osłabianie się złotego w tym czasie.

Również inwestycja w wino może dać duże zyski. Jako przykład spółka Stilnovisti przedstawia zestaw win, który w ciągu sześciu lat pozwala zarobić około 220%.

Oczywiście przedstawiane zyski z inwestycji alternatywnych to przeważnie pojedyncze rekordy. Typowe inwestycje nie muszą być już tak intratne. Dotyczy to zwłaszcza inwestycji w przedmioty kolekcjonerskie oraz w sztukę. Ze względu na niewielką płynność dla dokonania transakcji konieczna może się okazać wyraźna obniżka ceny.

Ryzyko inwestycyjne

Ryzyko inwestycyjne w przypadku inwestycji alternatywnych zależy od płynności obrotu, zasobów, przydatności obiektów inwestycji, inflacji oraz kursów walut. Duża płynność zawsze oznacza niewielkie ryzyko. Zasoby surowców systematycznie się wyczerpują. Powoduje to stałą presję na wzrost cen, czyli jednocześnie na obniżanie ryzyka inwestycji.

Zasoby nieruchomości z kolei konsekwentnie rosną. Jednak potrzeby stale przewyższają podaż. Ryzyko inwestowania w nieruchomości zależy od kondycji finansowej społeczeństwa oraz kredytów hipotecznych udzielanych przez banki. Ryzyko to podlega okresowym wahaniom, w zależności od bieżącej sytuacji. W latach 2007 i 2008 przeżywaliśmy w Polsce boom mieszkaniowy. W tym czasie ryzyko inwestowania w nieruchomości praktycznie nie istniało. Obecnie, w 2010 roku, ceny się ustabilizowały i ryzyko wzrosło.

Największym ryzykiem obłożone są inwestycje sentymentalne, czyli w dzieła sztuki i przedmioty kolekcjonerskie. Z gustami jest jak z modą — jednym się podoba, innym nie. Dlatego kupno dzieł sztuki jest zawsze obarczone dużym ryzykiem. Dotyczy to zwłaszcza dzieł nowych, mało znanych artystów. Podobnie z przedmiotami kolekcjonerskimi — interesuje się nimi wąska grupa osób, a to znacznie podnosi ryzyko inwestycji. W przypadku antyków sytuacja wygląda lepiej. Tu zasoby raczej maleją, a upływ czasu ma korzystny wpływ. Do inwestycji w dzieła sztuki i antyki dochodzi jeszcze ryzyko autentyczności. Niektóre mogą być niewiele wartą kopią oryginalnego dzieła.

Inflacja jest zawsze wrogiem inwestycji długoterminowych. Duża inflacja „zjada” część naszych zysków. Przykładowo inflacja w USA w ciągu ostatnich 10 lat (od 2000 do 2009 roku) wyniosła 25,6%, w Polsce natomiast — 36,5%. W pewnym stopniu ceny sprzedaży można korygować o wielkość inflacji, ale rynek nie zawsze na to pozwala. Większość inwestycji alternatywnych opiera się na kursach podawanych w dolarach (na przykład surowce) lub w pewien sposób powiązanych z innymi walutami. Wprowadza to dodatkowy element ryzyka kursów walutowych.

W przypadku zawierania umów związanych z naszą inwestycją (na przykład kupna nieruchomości) lub korzystania z pośredników pojawia się jeszcze ryzyko formalno-prawne. Źle zawarte umowy mogą przynieść spore straty, mimo że inwestycja ogólnie wygeneruje zyski.

Płynność inwestycji

Gdy obiekt inwestycji wyróżnia duża płynność (jak surowce), łatwo jest go kupić i sprzedać. W praktyce oznacza to sporo zleceń kupna i sprzedaży na rynku oraz niewielką różnicę między ceną kupna a ceną sprzedaży w wystawianych zleceniach. Różnica ta nosi angielską nazwę *spread*. Niewielki *spread* oznacza dużą płynność.

Płynność pozostałych inwestycji alternatywnych jest niewielka. Obrót dziełami sztuki odbywa się na aukcjach — nie mają one zatem notowań tak jak surowce. Aukcje są organizowane w określonych terminach. Istnieje też możliwość sprzedaży dzieł sztuki przez galerię lub antykwariat. W każdym przypadku należy się jednak liczyć z oczekiwaniem na nabywcę. Jeszcze mniejszą płynnością charakteryzuje się inwestycja w wino. W Polsce nie ma żadnych aukcji tego typu. Wina można więc sprzedać tylko na sporadycznie organizowanych aukcjach zagranicznych. Większą płynnością cechuje się rynek nieruchomości. Jednak i tu sprzedaż może potrwać kilka miesięcy.

Nieco łatwiej sprzedać i nabyć popularne przedmioty kolekcjonerskie, takie jak monety czy znaczki. Można nimi handlować na aukcjach i w sklepach internetowych (jak Allegro), co znacznie podnosi ich płynność. Na tę ostatnią duży wpływ ma wartość oferowanego waloru — im droższy, tym mniej chętnych do jego kupna.

Należy jednak pamiętać, że większość inwestycji alternatywnych to inwestycje długoterminowe, co oznacza, że musimy się liczyć ze znacznie dłuższym czasem poszukiwania klienta. Możemy szukać go sami lub korzystać z pomocy pośredników (na przykład pośrednictwa nieruchomości).

Koszty obsługi inwestycji

Koszty inwestycji inaczej się kształtują w przypadku inwestycji bezpośrednich, a inaczej przy korzystaniu z pośredników. Wydaje się, że koszty inwestycji pośrednich są większe, bo musimy dodatkowo opłacić pośredników. Nie zawsze tak jest. Przy inwestycjach bezpośrednich pojawiają się bowiem dodatkowe koszty transportu i przechowywania obiektów inwestycji.

Przyjrzyjmy się przykładowej inwestycji w złoto. Inwestując bezpośrednio, musimy opłacić drogi transport (przesyłka wartościowa ubezpieczona), a następnie ponieść koszty przechowywania (własny sejf, alarmy). Przy sprzedaży nabywca może żądać niższej ceny ze względu na mniej wiarygodne źródło (osoba prywatna, przechowywanie własne). Przy kupowaniu przez pośredników i poleganiu na ich zasobach wszystkie te koszty zastępuje cena pośrednictwa, nie zawsze wysoka. Kupując złoto na rynku OTC, nie ponosimy żadnych dodatkowych opłat (otwarcie i prowadzenie rachunku), ani też nie płacimy prowizji za realizację transakcji. Jedyne nasz koszt jest zawarty w spreadzie, czyli różnicy między kursem kupna a kursem sprzedaży, to znaczy, że przy zakupie wydajemy nieco więcej gotówki, niż otrzymalibyśmy przy sprzedaży. Jest to ta sama zasada, jaką się stosuje przy transakcjach walutowych w kantorach.

Jeśli zdecydujemy się na inwestowanie w złote monety, to za 99 zł możemy wykupić roczny abonament w portalu e-numizmatyka.pl. Niekiedy nabycie złota przez pośredników wiąże się z dodatkowymi opłatami. Na przykład spółka Four Gates – Fabryka Finansów do kupna dolicza 6% kwoty zlecenia jako opłatę aktywacyjną oraz drugie 6% kwoty zlecenia przy zakupie niewielkiej ilości złota. Dodatkowo proponuje przechowywanie nabytego złota za opłatę równą 0,4% wartości depozytu w skali roku. Z kolei spółka BullionVault przy zakupie w ciągu roku złota o wartości nieprzekraczającej 30 000 dolarów pobiera prowizję w wysokości 0,8%. Typowy *spread* oferowanych cen złota w tej spółce nie przekracza 0,3%.

Niezbędna wiedza i doświadczenie

Wiedza i doświadczenie potrzebne do inwestycji alternatywnych są mocno zróżnicowane. Możemy korzystać z pośredników, a nawet powierzyć im podejmowanie decyzji. Wtedy nasza wiedza nie musi być rozległa; wystarczy ogólna orientacja w bieżącej sytuacji makroekonomicznej. Inwestycje samodzielne wymagają wyższego poziomu wtajemniczenia. Pewien problem stanowi duża różnorodność inwestycji alternatywnych.

W przypadku inwestycji w surowce potrzebna jest umiejętność analizy technicznej (umiejętność analizowania wykresów). Szczególne znaczenie ma to w inwestycjach krótkoterminowych na rynku OTC. Przy inwestycjach długoterminowych ważna jest natomiast statystyka rynku oraz globalna sytuacja makroekonomiczna. Statystyka pozwala ocenić, jakie zyski lub straty były możliwe w poprzednich okresach. To z kolei daje możliwość oceny aktualnego trendu oraz naszego położenia w nim. Ocena sytuacji makroekonomicznej pozwala wysnuć wnioski na temat tempa rozwoju gospodarki światowej, czyli poniekąd wielkości popytu na surowce.

Inwestycje w nieruchomości wiążą się z wiedzą o rynku nieruchomości oraz sytuacji finansowej społeczeństwa i banków. Rynek nieruchomości podlega cyklicznym wahaniom. Należy ustalić, na jakim etapie cyklu aktualnie się znajdujemy. Sytuacja finansowa społeczeństwa wynika z szybkości wzrostu zarobków, skłonności banków do udzielania kredytów hipotecznych oraz wysokości aktualnych stóp procentowych i kursu złotego wobec innych walut. Wszystkie te czynniki decydują o opłacalności inwestycji w nieruchomości.

Największej wiedzy wymagają inwestycje w przedmioty kolekcjonerskie oraz sztukę lub antyki. Lokowanie gotówki w te przedmioty trzeba opierać na wydawanych certyfikatach oraz opiniach specjalistów z danej dziedziny. Takie inwestycje poleca się pasjonatom, którzy swoje zamiłowanie chcą połączyć z inwestowaniem.

Nakłady pracy i czasu

Nakłady pracy i czasu zależą przede wszystkim od zaangażowania pośredników. Jeśli korzystamy z ich pomocy, nie są one duże. Musimy tylko porównać dostępne oferty i wybrać najlepszą. Inaczej rzecz wygląda, gdy sami dokonujemy inwestycji. Wtedy musimy się liczyć ze znacznymi nakładami pracy i czasu. Ich skala będzie zależała od klasy i typu inwestycji.

Dokonując inwestycji krótkoterminowych na rynku OTC, musimy wciąż być na bieżąco. Obsługa takich lokat jest równoznaczna z dodatkową pracą w wymiarze połowy etatu. Nie wystarczy opanowanie umiejętności analizy technicznej wykresów notowań surowców. Trzeba stale czytać nadchodzące informacje i opinie analityków oraz śledzić sytuację makroekonomiczną.

Bezpośrednie inwestycje długoterminowe wymagają większego zaangażowania głównie przy kupnie i sprzedaży obiektów inwestycji. Aby podjąć właściwe decyzje, potrzebna jest jednak wiedza, a tę trzeba poszerzać cały czas. Poza tym należy nieustannie monitorować rynek naszych zainteresowań — może się przecież trafić jakaś okazja.

Podsumowanie

1. Inwestycje alternatywne pozwalają na inwestowanie dużych kwot gotówki.
2. Małe kwoty możemy inwestować w surowce, dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie lub przy pomocy pośredników.
3. Inwestycje krótkoterminowe możemy przeprowadzać praktycznie tylko na surowcach przez platformy transakcyjne z rynku OTC.
4. Inwestycje alternatywne to inwestycje długoterminowe; typowa inwestycja trwa pięć lat.
5. Przeciętne stopy zwrotu są nieco mniejsze niż zwroty z rynku kapitałowego.

6. Ze względu na małą korelację inwestycji alternatywnych i rynków kapitałowych duże stopy zwrotu z inwestycji alternatywnych mogą pojawić się w dowolnym czasie.
7. Ryzyko inwestycyjne w przypadku inwestycji alternatywnych jest przeważnie większe niż ryzyko na rynkach kapitałowych.
8. Ryzyko inwestycyjne zależy od klasy inwestycji — największe dotyczy dzieł sztuki, antyków i przedmiotów kolekcjonerskich.
9. Surowce cechuje największa płynność; w pozostałych klasach inwestycji jest ona niewielka.
10. Koszty inwestycji alternatywnych mogą być wyższe niż koszty na rynku kapitałowym.
11. Niektóre klasy inwestycji wymagają ogromnej wiedzy specjalistycznej, dlatego wskazane jest korzystanie z wiedzy ekspertów oraz opieranie się na wydawanych przez nich certyfikatach.